Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 76/2022 eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan ympäristövaliokunta 17.5.2022

Ympäristöministeriö

Lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
Lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio
Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola

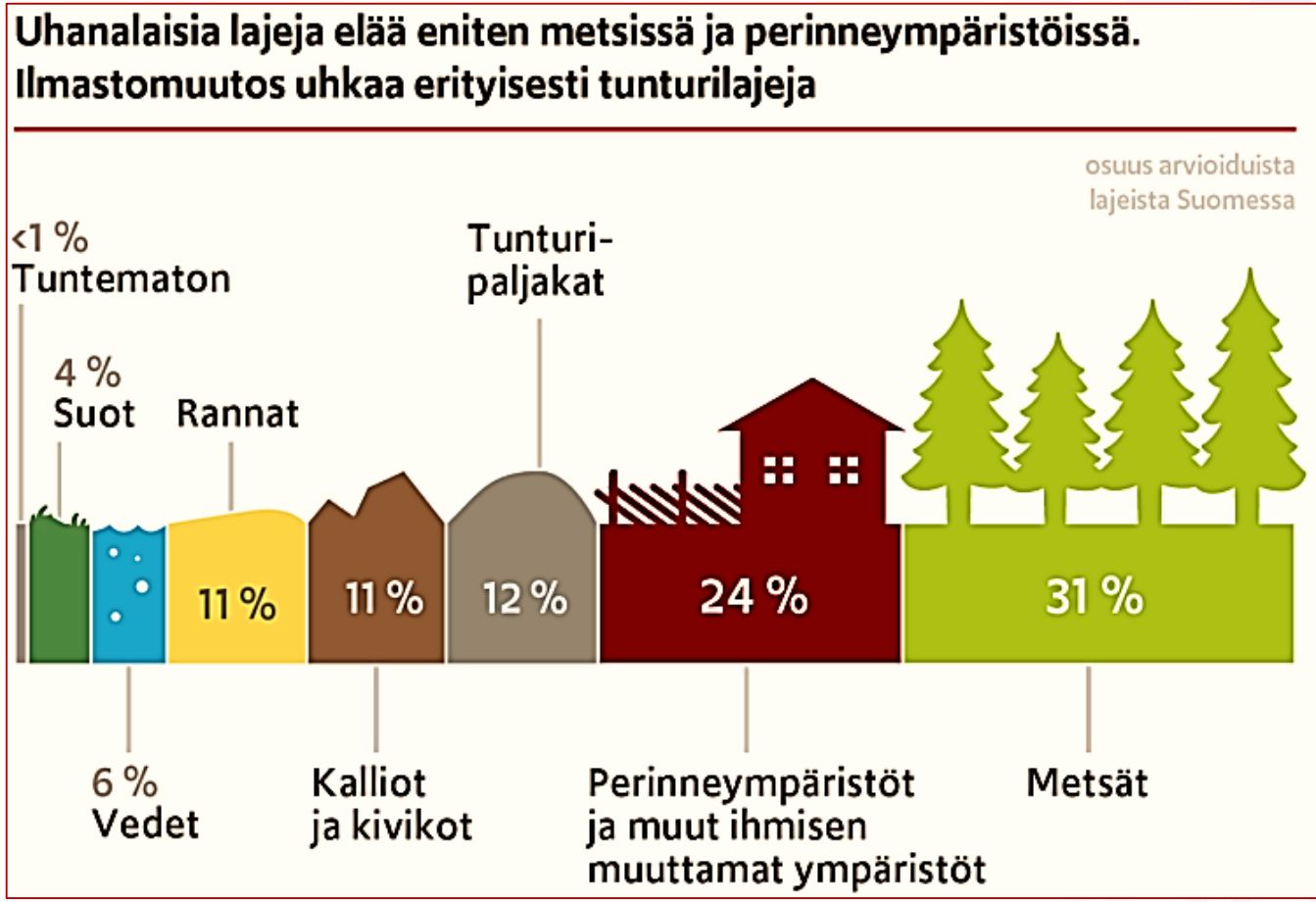
Uudistuksen tausta

- **Hallitusohjelma – Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (3.1)**
  - Tavoite 5: Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa – Suomi saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet
  - Toimenpiteet: Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arvioinnin pohjalta
- **Hallituksen kestävyystiekartta (2021:43)**
  - Luonnon monimuotoisuutta huomioidaan kaikessa toiminnassa ja tavoitteena on, että luonnon monimuotoisuus ei heikkene
- **Uudistuksen tavoite**
  - Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa

Toimintaympäristö 2020: lajit
Suomen eliölajeista uhanalaisia 12 %

Lajien uhanalaistumiskehitystä ei ole pysäytetty

- **Arviointi 2019 n. 22 000 lajille: uhanalaisuus lisääntynyt 10 vuodessa 10,5 % → 11,9 %**
- **Lähes 1/3 selkärankaisista lajeista uhanalaisia – etenkin linnuilla kehitys huolestuttava: esim. hömötiaisen kanta vähentynyt yli puolella n. 10 vuodessa (erittäin uhanalainen) Suurin syy lajien uhanalaistumiseen on niiden elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen**

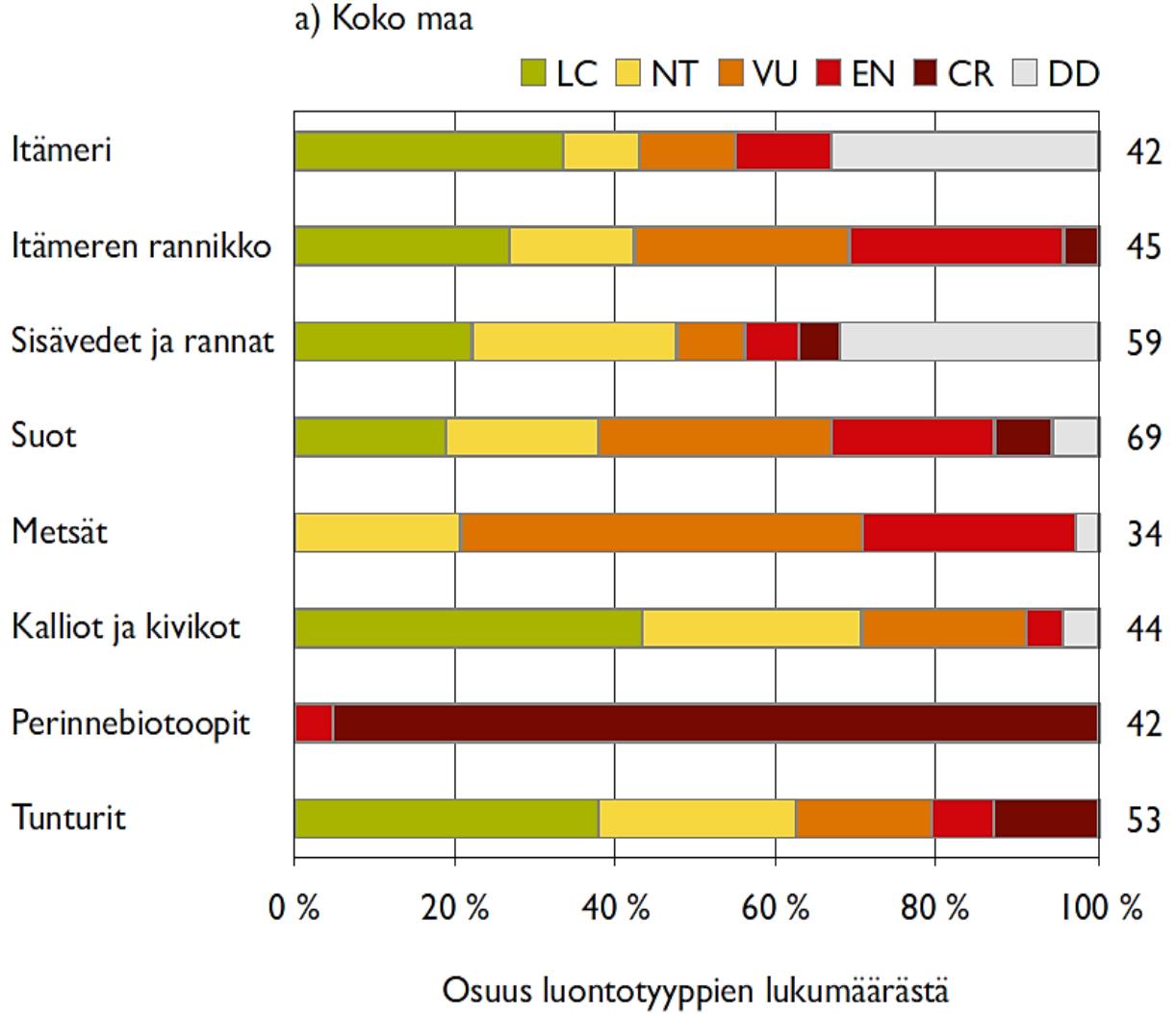
Lähde: Ympäristöministeriö, SYKE, Metsähallitus & LUOMUS 2019: Suomen lajisto jatkaa uhanalaistumista -esite

SYKE

Toimintaympäristö 2020:Luontotyypit Suomen luontotyypeistä uhanalaisia 48 %

Ei käännettä parempaan 10 vuodessa

- **Arvioinnit 2008 ja 2018 n. 400:lle luontotyypille**
- **Kehityssuunta arvioitiin heikkeneväksi 57 %:lla ja paranevaksi vain 5 %:lla**
- **Tilanne paranee lähinnä rehevöitymisestä ja ilmastonmuutoksesta hyötyvillä luontotyypeillä**
- **Arviointi perustui luontotyyppien määrän ja laadun muutoksiin ja harvinaisuuteen**

SYKE

Uhanalaisiksi luetaan luokat VU (vaarantunut), EN (erittäin uhanalainen) ja CR (äärimmäisen uhanalainen)

Hallituksen esityksen valmistelu

- Ohjausryhmä ja 3 projektiryhmää
  - Luonnonsuojelulain ja -asetuksen uudistaminen (I), Raulako eli rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen ja ennaltaehkäisy (II) ja Ekologisen kompensaation kehittäminen (III)
- Luonnonsuojelulain uudistamisen pohjana **teemakohtainen lähestymistapa**:
  - Ilmasto, lajit, luontotyypit, luontotieto & kannustimet – lisäksi ekologinen kompensaatio oma kokonaisuus
- Asiantuntijoilla iso rooli
  - Asiantuntijoiden alustukset kokouksissa sekä tiedeneuvontahanke SOFI (erityisesti vaikutusten arviointi)
  - Huomattava määrä aiempia tutkimuksia ja selvityksiä – osa selvityksistä valmistui/teetettiin hankkeen aikana
- Lausuntokierros heinäkuu – syyskuu 2021
  - Projektit I ja III jatkoivat lausuntokierroksen jälkeen, työryhmän ehdotus 29.11.2021
- Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto 23.12.2021
- Valtioneuvoston päätös 12.5.2022 – HE 76/2022

Lain rakenne ja lukukohtainen tiivistys keskeisistä uudistuksista

Lain rakenne

NYKYINEN LSL

1 luku Yleiset säännökset

2 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

3 luku Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit

4 luku Luontotyyppien suojelu

5 luku Maiseman suojelu

6 luku Eliölajien suojelu

7 luku Luonnonsuojelun toteuttaminen

8 luku Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset

9 luku Muutoksenhaku

10 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset

11 luku Erinäiset säännökset

12 luku Voimaantulosäännökset

UUSI LSL

1 luku Yleiset säännökset

2 luku Luonnonsuojelun hallinto ja muut toimijat

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

6 luku Luonnonsuojelualueet

7 luku Luontotyyppien suojelu

8 luku Eliölajien suojelu

9 luku Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

10 luku Maiseman suojelu ja luonnonmuistomerkit

11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoituksiin ja korvaukset

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja tiedottaminen

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

15 luku Muutoksenhaku

16 luku Voimaantulosäännökset

Yleiset säännökset sekä luonnonsuojelun viranomaiset (luvut 1 – 2)

Lakiin jäävät säännökset

- Lain tavoitteet ja soveltamisala

Mitä uutta?

- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen lain tavoitteisiin
- Määritelmät ja lain periaatteet
- Saamelaiskulttuurin suojan vahvistaminen
- Varovaisuusperiaatteen ja ympäristötietoisuuden edistäminen kirjaaminen lakiin
- Viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävät määritellään selkeämmin lain tasolla
- Säännös Luontopaneelista

Luonnonsuojelusuunnittelu sekä suojelun ja hoidon tukeminen (luvut 3 – 4)

Lakiin jäävät säännökset

- Luonnonsuojeluohjelmat ja muut suunnitelmat
- Vapaaehtoisen suojelun tukimekanismit, joista säädetty 2020 (luku 1a), niiden hakeminen ja päätöksenteko

Mitä uutta?

- Suunnittelun ja osallistamisen vahvistaminen: säännökset strategisesta suunnittelusta (mm. kansallinen monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma)
- Alueellinen BD-suunnitelma (mahdollinen)
- Säännökset vapaaehtoisista suojeluohjelmista (kuten Helmi ja Metso)
- Rahallinen avustus tavaran ja palvelun rinnalle

Natura 2000 –verkosto, luonnonsuojelualueet ja maisemanhoitoalueet (luvut 5 – 6 ja 10)

Lakiin jäävät säännökset

- Natura 2000 –verkoston säännökset
- Luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset ja hallinnointi
- Maisematason suojelu
- Luonnonmuistomerkkien suojelu

Mitä uutta?

- Luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännösten ajantasaistaminen
- Yksityinen suojelualue ilman maanomistajan suostumusta myös Natura 2000-verkoston perusteella
- Metsästys voidaan sallia myös valtion alle 100 ha ls-alueilla
- Vieraskasvilajien, minkin ja supikoiran poistaminen ilman erillistä lupaa
- Hirven ja valkohäntäkauriin ajo kansallis- ja luonnonpuistoissa
- Malminetsinnän kielto kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä valtion muilla suojelualueilla Metsähallituksen luvalla tarkennetuin edellytyksin
- Maisemanhoitoalue –käsitteen muutos

Luontotyyppien suojelu (luku 7)

Lakiin jäävät säännökset

- Suojeltujen luontotyyppien rajauspäätösmenettely ja suojelun sisältö ennallaan, mutta määritelty hävittämis- ja heikentämiskieltona
- Korvaus- ja poikkeusmahdollisuus

Mitä uutta?

- Luontotyyppien lista päivitetty tieteellisen tiedon pohjalta (5 uutta: sisämaan tulvametsät, harjumetsien valorinteet, meriajokaspohjat, suojaisat näkinpartaispohjat, kalkkikalliot)
- Lakiin perustuva heikentämiskielto eräille harvinaisille luontotyypeille (serpentiinikalliot ym. ja rannikon avoimet dyynit)
- Uhanalaiset luontotyypit asetukseen – vastaa nykyisen lain eliölajeja
- Uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen muussa lainsäädännössä säädetysti
  - Ei uusi lupakriteeri, vaan informaatioluonteinen täsmennys (mm. YSL, MAL, VL, KaivosL, MRL:n kaavat)

Eliölajien suojelu sekä niiden yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti (luvut 8 – 9)

Lakiin jäävät säännökset

- Eliölajien rauhoitussäännökset ja muut kiellot
- Suurten petolintujen pesäpuiden suojelu
- Kaupallisen vaihdannan kielto, maahantuonnin ja maastaviennin kiellot
- CITES-asetuksen täytäntöönpano, joka osin aiemmin asetuksessa

Mitä uutta?

- Matelijat ja sammakkoeläimet rauhoitetaan (myös kyy); poikkeukset kyyn rauhoituksesta
- Pesän suojelun selventäminen pesintäajan ulkopuolella
- Poikkeuslupien viittaukset luonto- ja lintudirektiiviin poistetaan – sisältyisivät uuteen lakiin
- Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen muussa lainsäädännössä säädetysti (vastaa luontotyyppejä)
- Alueellisen poikkeuksen mahdollisuus (ei vain hakijakohtainen poikkeus rauhoitussäännöksistä, ennen kaikkea valkoposkihanhelle)
- Avustetun leviämisen sallimisen edellytykset lakiin
- Tieteelle tuntemattoman lajin väliaikaisen suojan mahdollisuus
- Elävien päiväpetolintujen, pöllöjen ja jalohaukkojen tuontikielto
- Rajoitettu trofee-tuontikielto siirtymäajalla

Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio (luku 11)

Mitä uutta?

- Ekologisen kompensaation alueelliset ja luonnontieteelliset kriteerit lainsäädäntöön
- Maanomistajan vapaaehtoiselle luonnonarvojen tuottamiselle viranomaisvarmennus
- Taloudellisen toimijan vapaaehtoisen hyvityksen viranomaisvarmennus ja tiedon saatavuus (kompensaatiorekisteri)
- Viranomaisen tehtävien määrittely
- Kompensaatio- eli hyvitysalueen hävittämis- ja heikentämiskielto ja sen pysyvyyden varmentaminen

Alueiden hankinta luonnonsuojelu-tarkoitukseen ja korvaukset (luku 12)

Lakiin jäävät säännökset

- Luonnonsuojeluohjelmien oikeusvaikutukset
- Lunastusta koskevat säännökset
- Korvauksia koskevat säännökset

Mitä uutta?

- Viranomaistehtävien selkeyttäminen maan hankinnassa
- Maanomistajan oikeus vaatia lunastusta 4 v kuluttua lainvoimaisesta valtioneuvoston Natura 2000 – verkostopäätöksestä, jos toteutustapana luonnonsuojelulaki
- Korvaussääntelyn ajantasaistaminen ja selkeyttäminen (jako 3 pykälään)

Luonnonsuojelun tiedonhallinta, päätöksistä tiedottaminen sekä muutoksenhaku (luvut 13 ja 15)

Lakiin jäävät säännökset

- Muutoksenhakusäännökset

Mitä uutta?

- Säännökset tiedonhallinnasta lain tasolle
- Tiedoksiantosäännökset koottu yhteen
- Poikkeuslupien osalta yhdistysten valitusoikeus hieman laajenee

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset (luku 14)

Lakiin jäävät säännökset

- Pakkokeinot
- Haltuunotto-oikeudet
- Rangaistussäännökset
- Erityinen menettämisseuraamus (yksilön arvo lajinsa edustajana)

Mitä uutta?

- Viranomaisten tiedonsaantioikeudet lisätty
- ELY-keskuksen asianomistajuus rikosasioissa
- Viranomaisten tehtävien ja toimivallan yksilöinti
- Rangaistavien tekojen selkeä yksilöinti
- Viranomaisen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö rangaistavasta teosta

Liitelait

Lakiin jäävät säännökset

- Viittaukset luonnonsuojelulakiin

Mitä uutta?

- Vesilain luontotyyppisuojeluun lisätään purot, lähteiköt ja kalkkilammet
- Pykälän muotoilua tarkennettu ja ajantasaistettu yhdessä OM:n kanssa
- Siltä osin kuin tarpeen, uudet suojelua koskevat säännökset huomioitu esim. metsälain soveltamisalan osalta

Ekologinen kompensaatio

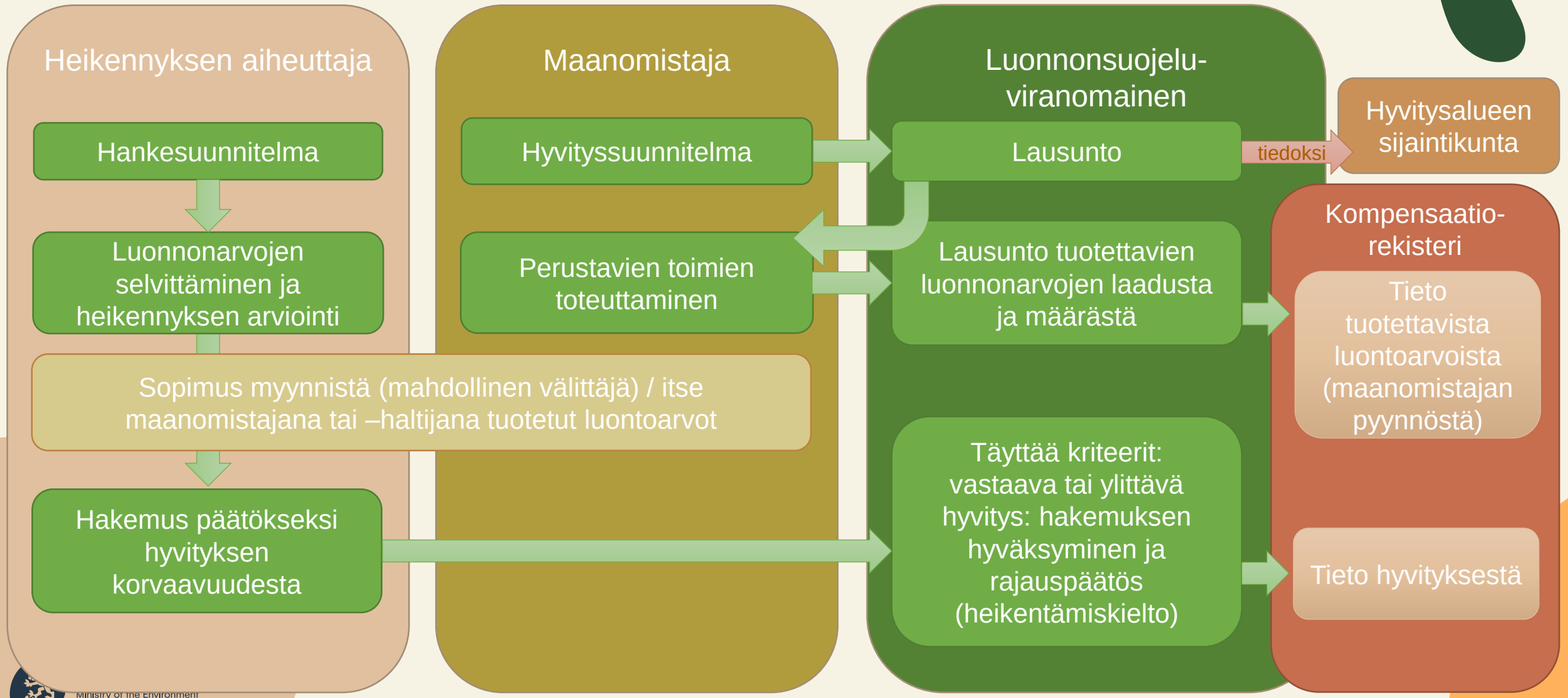
Hyvittävät toimenpiteet

- Korvaavat luontotyypille tai lajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen vähintään täysimääräisesti
  1. palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;
  2. lisätään luontotyypin tai lajin elinympäristön pinta-alaa;
  3. parannetaan luontotyypin tai lajin elinympäristön ekologista laatua
- Lisäisyys = Ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta
- Suojeluhyvitys = uhanalaisen luontotyypin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvä suojelu, jos a) suojelu ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan ja b) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin ennallistaminen tai kunnostaminen
- Joustava hyvitys, jos ei voida hyvittää samaa samalla

Hyvityksen kriteerit

- **Luonnontieteellinen vastaavuus**
  - Uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitettävä saman lajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvin toimenpitein.
  - Mikäli luonnontieteellisistä syistä heikennystä ei voida hyvittää samaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein, heikennys on hyvitettävä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein.
- **Alueellinen vastaavuus**
  - samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla merialueella ja saman tai rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostumatyypissä, jolla heikennys aiheutuu;
  - sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu;
- **Ajallinen vastaavuus**
  - ennen heikennyksen aiheuttamista (perustavat toimenpiteet) jatkuen tarvittaessa 20 vuoden ajan (hoitotoimenpiteet)

Ekologisen kompensaation eteneminen

Ministry of the Environment

KIITOS

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

#luonnonsuojelulak